

**METACOGNIȚIE ȘI MOTIVAȚIE
ÎN ÎNVĂȚAREA ACADEMICĂ**

REPERE PSIHODIDACTICE

IOANA STĂNCESCU

**METACOGNIȚIE ȘI MOTIVAȚIE
ÎN ÎNVĂȚAREA ACADEMICĂ**

REPERE PSIHODIDACTICE

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2017

Colecția ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Albu Gabriel
Prof. univ. dr. Panțuru Stan

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STĂNCESCU, IOANA

Metacogniție și motivație în învățarea academică : repere psihodidactice / Ioana Stăncescu. - București : Editura Universitară, 2017
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-0596-8

37

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062805968

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2017
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

ACRONIME	8
LISTA FIGURILOR	8
LISTA TABELELOR	10
RECONSTRUCȚII IDEATICE ÎN ÎNVĂȚAREA ACADEMICĂ - METACOGNIȚIE ȘI MOTIVAȚIE , prof. univ. emerit dr. Ioan Neacșu	13
ARGUMENT	17
CAPITOLUL I. DIDACTICA MODERNĂ – UNITATE DE COGNIȚIE, METACOGNIȚIE ȘI MOTIVAȚIE. CONCEPTE. VALORI. MECANISME. TEORII. APLICAȚII	21
1. Metacogniția – nucleu al învățării academice	21
1.1. Învățarea și stilurile de învățare la studenți.....	21
1.2. Metacogniția - studii și abordări teoretice.....	30
1.3. O posibilă structură funcțională a metacogniției.....	32
1.4. Modele metacognitive în învățare – dincolo de potențialitate .	35
1.5. Relația cogniție-metacogniție	37
1.6. Relații cu sens între metacogniție și motivație.....	38
1.7. Metacogniția în educație – aplicații	41
1.7.1. Metacogniția – structură generativă în cadrul activităților matematice și de lectură.....	41
1.7.2. Metacogniția și studiul academic la studenți.....	46
1.8. Studiul experimental al metacogniției. Instrumente și tehnici de investigare - valori și limite	47
2. Motivația învățării - o realitate polivalentă, cu multiple provocări	54
2.1. Concept, forme, mecanisme funcționale.....	54
2.2. Teorii și modele explicative ale motivației în spațiul școlar....	56
2.3. Strategii de motivare a studenților în activitățile de învățare...	60

3. Practica reflectivă a profesorului și dezvoltarea metacogniției la studenți	61
CAPITOLUL II. PROIECTUL INVESTIGATIV AL ÎNVĂȚĂRII MOTIVATE COGNITIV ȘI METACOGNITIV LA STUDENȚI	68
1. Întrebări deschise în studiul problemei	68
2. Scopul și obiectivele cercetării.....	68
3. Variabilele cercetării.....	69
4. Ipotezele cercetării.....	70
5. Populație investigată. Caracteristici	70
6. Abordare temporală a cercetării - Diagrama Gantt	71
7. Metode și instrumente de cercetare	72
7.1. Inventarul metacognitiv	72
7.2. Chestionarul pentru studenți	75
7.3. Scala de identificare a motivației pentru învățarea academică	83
7.4. Chestionarul strategiilor de învățare motivată	85
7.5. Focus-group-ul pentru cadrele didactice universitare	90
7.6. Experiment cu potențial formativ: <i>Programul de antrenament metacognitiv și motivațional la studenți (PAMM)</i>	92
7.7. Metode statistice de culegere, prelucrare și interpretare a rezultatelor	98
CAPITOLUL III. REZULTATE - ANALIZE, INTERPRETĂRI, COMENTARII	99
1. Metacogniția și învățarea academică: cunoaștere și reglare	99
1.1. Metacogniția – analiză globală	99
1.2. Metacogniția – analiză la nivelul componentelor	107
1.2.1. Cunoașterea metacognitivă	107
1.2.2. Reglarea metacognitivă	113
1.2.2.1. Strategii metacognitive.....	114
1.2.2.2. Strategii de gestionare a emoțiilor.....	123
1.2.3. Corelația cunoaștere cognitivă – reglare cognitivă	126
1.3. Învățarea academică	129
1.4. Strategii de promovare și dezvoltare metacognitivă la studenți	132
2. Motivația învățării academice la studenți: de la extrinsec la intrinsec	134
2.1. Motivația – analiză globală.....	134

2.2. Motivația – analiză la nivelul componentelor	138
2.2.1. Motivația extrinsecă	138
2.2.2. Motivația intrinsecă.....	140
3. Corelația metacogniție – motivație în învățarea academică	142
4. Programul de antrenament metacognitiv și motivațional pentru studenți – sinteze interpretative	146
5. Impactul și limitele cercetării	158
CAPITOLUL IV. CONCLUZII. GHID DE BUNE PRACTICI ÎN DOMENIUL METACOGNITIV MOTIVANT LA STUDENȚI	160
BIBLIOGRAFIE	178
ANEXE	185
Anexa 1 – Fișă de reflecție PAMM.....	185
Anexa 2 – Fișa nr. 1 - PAMM.....	186
Anexa 3 – Fișa nr. 2 - PAMM.....	188
Anexa 4 – Fișa nr. 3 - PAMM.....	189
Anexa 5 – Fișa nr. 4 - PAMM.....	192
Anexa 6 – Fișa nr. 5 - PAMM.....	194
Anexa 7 – Fișa nr. 6 - Matricea SEM PAMM	195
Anexa 8 – Matricea cercetării	196

ACRONIME

PSPP – Program de studii psihopedagogice
PAMM – Program de antrenament metacognitiv și motivațional
CS – Chestionar pentru studenți
SM – Scala de identificare a motivației pentru învățarea academică
MSLQ – Chestionarul strategiilor de învățare motivată
IM – Inventarul metacognitiv
FG – Focus group cu cadre didactice universitare

LISTA FIGURILOR

Figura 1.	Structura funcțională a metacogniției după Flavell și Brown	33
Figura 2.	Modelul predării reflective	64
Figura 3.	Modelul piramidal al reflecției al lui Van Manen	65
Figura 4.	Analiză comparativă a nivelului metacogniției la cele două categorii de subiecți	100
Figura 5.	Distribuția scorurilor la variabila metacogniție pentru subiecții care urmează PSPP	101
Figura 6.	Distribuția scorurilor la variabila metacogniție pentru subiecții care nu urmează PSPP	101
Figura 7.	Analiza propriului proces de învățare	108
Figura 8.	Corespondența așteptări studenți - seminar	112
Figura 9.	Corespondența așteptări studenți - curs.....	112
Figura 10.	Analiza comparativă a măsurii în care studenții dispun de strategii cognitive și metacognitive în învățare	115
Figura 11.	Distribuția procentuală a măsurii în care studenții cu PSPP dispun de strategii cognitive și metacognitive în învățare ..	115
Figura 12.	Distribuția procentuală a măsurii în care studenții fără PSPP dispun de strategii cognitive și metacognitive în învățare	116
Figura 13.	Conștientizarea stării psihologice trăite de studenți în situații presante de învățare	123
Figura 14.	Momentul cu cea mai mare încărcătura emoțională parcurs în învățare/studiu	124

Figura 15. Stări afective trăite atunci când învățarea se finalizează cu succes academic	124
Figura 16. Stări afective trăite atunci când învățarea se finalizează cu eșec pe plan academic	125
Figura 17. Controlul emoțiilor în condițiile unui examen	125
Figura 18. Distribuția scorurilor la variabila cunoașterea cogniției (cunoașterea metacognitivă) din IM	127
Figura 19. Distribuția scorurilor la variabila reglarea cogniției (reglarea metacognitivă) din IM	127
Figura 20. Nor de puncte al corelației dintre cele două variabile	128
Figura 21. Învățarea eficientă – criterii	130
Figura 22. Definirea învățării eficiente	131
Figura 23. Opinia studenților în legătură cu eficiența propriei învățări	131
Figura 24. Motivația la debutul activității de învățare	135
Figura 25. Găsirea cu greu a puterii de a menține o motivație optimă pe parcursul învățării	136
Figura 26. Factorii motivanți ai învățării	137
Figura 27. Analiza comparativă a nivelului motivației extrinseci la cele două categorii de subiecți	139
Figura 28. Distribuția procentuală a nivelului motivației extrinseci la subiecții cu PSPP	139
Figura 29. Distribuția procentuală a nivelului motivației extrinseci la subiecții fără PSPP	139
Figura 30. Analiza comparativă a nivelului motivației intrinseci la cele două categorii de subiecți	140
Figura 31. Distribuția procentuală a nivelului motivației intrinseci la subiecții cu PSPP	141
Figura 32. Distribuția procentuală a nivelului motivației intrinseci la subiecții fără PSPP	141
Figura 33. Distribuția scorurilor la nivelul variabilei metacogniție	142
Figura 34. Distribuția scorurilor la nivelul variabilei motivație	142
Figura 35. Nor de puncte al corelației între nivelul metacogniției și nivelul motivației.....	144
Figura 36. Reprezentarea grafică a eșantionului experimentului	147
Figura 37. Modelul de cercetare adoptat în faza experimentală	147
Figura 38. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv in faza de testare	148
Figura 39. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv în faza de testare, la grupul experimental	150

Figura 40. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv în faza de retestare, la grupul experimental	151
Figura 41. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv în faza de testare, la grupul de control	153
Figura 42. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv în faza de retestare, la grupul de control	153
Figura 43. Distribuția scorurilor nivelului metacognitiv în faza de retestare	155
Figura 44. Reprezentarea grafică a diferenței nivelului metacognitiv la grupul experimental, între faza de testare și cea de retestare	156
Figura 45. Reprezentarea grafică a diferenței nivelului metacognitiv la grupul de control, între faza de testare și cea de retestare.	157
Figura 46. Reprezentarea grafică a creșterii nivelului metacognitiv testare-retestare	157
Figura 47. Reprezentarea grafică a creșterii nivelului metacognitiv în cele două faze	158

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Învățarea superficială, de suprafață versus învățarea profundă, motivată metacognitiv	23
Tabelul 2. Clasificarea stilurilor de învățare	29
Tabelul 3. Descrierea componentelor și subcomponentelor metacogniției (după Schraw și Dennison)	34
Tabelul 4. Eșantionul cercetării	71
Tabelul 5. Diagrama Gantt a cercetării	71
Tabelul 6. Nivelul metacognitiv al studenților (distribuție procentuală)	100
Tabelul 7. Testele de normalitate pentru cele două subeșantioane, pentru nivelul metacognitiv	102
Tabelul 8. Indici statistici pentru nivelul metacogniției la cele două subeșantioane	103
Tabelul 9. Testul t pentru cele două subeșantioane	103
Tabelul 10. Tabelul ranguri pentru cele două categorii de subiecți în ceea ce privește variabila metacogniție	104
Tabelul 11. Testul U Mann-Whitney pentru variabila metacogniție ..	104
Tabelul 12. Nivelul cunoașterii metacognitive al studenților (distribuție procentuală)	107
Tabelul 13. Motivele pentru care studenții își analizează modul în care învață	109

Tabelul 14.	Cunoașterea condițiilor ce favorizează învățarea studenților	110
Tabelul 15.	Factorii ce facilitează învățarea studenților	110
Tabelul 16.	Puncte tari și puncte slabe ale stilului de învățare al studenților	111
Tabelul 17.	Nivelul reglării metacognitive al studenților (distribuție procentuală)	114
Tabelul 18.	Utilizarea strategiilor de management al resurselor în învățare (distribuție procentuală)	117
Tabelul 19.	Realizarea unui program de studiu și respectarea acestuia	118
Tabelul 20.	Numărul de ore alocat studiului de către studenți	118
Tabelul 21.	Instrumente de muncă intelectuală utilizate	119
Tabelul 22.	Organizarea materialului în vederea studiului	120
Tabelul 23.	Finalizarea sarcinilor de învățare	120
Tabelul 24.	Strategii de depășire a dificultăților în învățare	121
Tabelul 25.	Cunoașterea gradului de rezolvare a unei sarcini de învățare	121
Tabelul 26.	Analiza situațiilor de evaluare și adoptarea unor măsuri adecvate	122
Tabelul 27.	Măsuri adoptate în vederea înlăturării punctelor slabe ale stilului intelectual	122
Tabelul 28.	Indicii de start pentru cele două variabile	126
Tabelul 29.	Testul de normalitate Kolmogorov-Smirnov pentru cele două variabile.....	128
Tabelul 30.	Coeficientul de corelație pentru cele două variabile	129
Tabelul 31.	Motivele ce stau la baza activității de învățare	137
Tabelul 32.	Indici de start pentru cele două variabile (metacogniție și motivație)	143
Tabelul 33.	Testul de normalitate Kolmogorov-Smirnov pentru cele două variabile (metacogniție și motivație).....	143
Tabelul 34.	Coeficientul de corelație r Pearson pentru cele două variabile (metacogniție și motivație)	144
Tabelul 35.	Coeficientul de corelație r Pearson pentru cele două variabile (metacogniție și motivație intrinsecă).....	145
Tabelul 36.	Coeficientul de corelație r Pearson pentru cele două variabile (metacogniție și motivație extrinsecă)	145
Tabelul 37.	Testul de normalitate a distribuției variabilei metacogniție, în faza de testare	149
Tabelul 38.	Statistici descriptive ale celor două eșantioane, în faza de testare	149

Tabelul 39.	Testul t pentru compararea mediilor dintre grupul experimental și grupul de control, în faza de testare.....	149
Tabelul 40.	Testul de normalitate – metacogniție în faza de testare, la grupul experimental	150
Tabelul 41.	Testul de normalitate – metacogniție în faza de retestare, la grupul experimental	151
Tabelul 42.	Statistici descriptive ale nivelului metacognitiv, la grupul experimental.....	152
Tabelul 43.	Testul t de comparare a mediilor nivelului metacognitiv în fazele de testare și de retestare, la grupul experimental	152
Tabelul 44.	Testul de normalitate – metacogniție, în faza de testare, la grupul de control	153
Tabelul 45.	Testul de normalitate – metacogniție în faza de retestare, la grupul de control	154
Tabelul 46.	Statistici descriptive ale nivelului metacognitiv, la grupul de control	154
Tabelul 47.	Testul t de comparare a mediilor nivelului metcognitiv, în fazele de retestare, la grupul de control	154
Tabelul 48.	Testul de normalitate a distribuției variabilei metacogniției, în faza de retestare	155
Tabelul 49.	Statistici descriptive ale celor două eșantioane, în faza de retestare	156
Tabelul 50.	Testul t pentru compararea mediilor dintre grupul experimental și grupul de control, în faza de retestare	156

RECONSTRUCȚII IDEATICE ÎN ÎNVĂȚAREA ACADEMICĂ - METACOGNIȚIE ȘI MOTIVAȚIE

Domeniul de cercetare și reflecție pe care ni-l propune autoarea, dr. Ioana Stăncescu, se situează între preocupările moderne, cu rată mare de actualitate în actualul câmp investigativ al științelor educației din România și, deopotrivă, din străinătate. Metacogniția și motivația, semnificativ corelate în tot ceea ce semnifică învățarea umană, în special cea academică, sunt două dintre conceptele devenite nuclee paradigmatiche prioritare, provocativ epistemologice destinate investigațiilor în științele educației și în psihologia educației. Centrele de interes vizează deopotrivă reușita autoarei de a le defini cât mai limpede la nivelul conexiunilor interdisciplinare, de a le descoperi valențele pragmatic-acționale pe care acestea le au în procesul creșterii coeficientului de impact asupra calității conduitelor și rezultatelor învățării, al eficientizării studiului academic.

Economia lucrării, una cu aleasă factură de armonie arhitecturală, trimite la temeuri argumentative solide, productive și incitatoare pentru lectorul ce își asumă dorința și voința de a pătrunde în mecanismele structurale și funcționale ale domeniilor menționate. Recunoaștem că niciunul nu este ușor de cunoscut, de cercetat experimental și de valorizat instituțional sau personalizat. Pentru o mai atentă cuprindere mentală a diversității problematicei examinate de autoare, suntem tentați ca, printr-un efort de disciplinare și de corelare a demersurilor analitice, armonizate cu unele de sinteză, să propunem și să realizăm o trecere în revistă a pilonilor de construcție a lucrării, explicit să surprindem valențele principalelor segmente valorice ale lucrării, exercițiu practicat de nu puțini autori și, mai apoi, a valorilor ei globale.

Prima parte abordată este destinată *Didacticii moderne, unitate de cogniție, metacogniție și motivație*. Centrale devin aici analizele focalizate pe concepte, valori, mecanisme și teorii de sprijin. Autoarea explorează stadiul actual de cercetare ale celor două valori conceptuale, analizează metacogniția în contextul învățării academice, motivația învățării și învățarea motivată, viziunea fiind cea a temeiurilor practicii reflectivă a profesorului, focalizată ca premisă pe dezvoltarea sustenabilă a metacognitivității la studenți. Cadrul teoretic este unul cuprinzător și solid ideatic, fundamentând demersul explorativ. Ideile sunt structurate adecvat,

realizându-se o sinteză productivă a celor mai importante idei/concepții cu relevanță pentru domeniul cercetat. Perspectiva descriptivă de analiză a problematicii este completată de o abordare reflectivă și, critic-constructivă, cu asumarea de puncte de vedere personale, interesante, producătoare de interes pentru nevoia de continuitate investigativă.

Proiectul investigativ al conduitelor de învățare motivate cognitiv și metacognitiv la studenți devine nucleu metodologic al lucrării, loc geometric al examinărilor destinate realizării unui demers modelator de cercetare, sinteză a corelațiilor între obiective, variabile, ipoteze, metode și instrumente de cercetare.

Dintre obiectivele prioritare ale cercetării în mediul academic sunt de reținut: investigarea nivelului metacognitiv; identificarea tipurilor de motivații; analiza conexiunilor între metacogniție și motivația învățării; studiul diferențelor între studenți care urmează Programul de studii psihopedagogice și cei care nu frecventează acest program; cercetarea opiniilor și atitudinilor cadrelor didactice universitare cu privire la competențele metacognitive și la motivația studenților; identificarea și practicarea unor strategii de dezvoltare a metacogniției și motivației la studenți, validată prin implementarea unui *Program de antrenament metacognitiv și motivațional*, ținta constituind-o optimizarea/ eficientizarea învățării academice.

În acord cu obiectivele stabilite se desprinde identitatea variabilelor încorporate, în enunțul ipotezelor cercetării. Sintetic exprimate, enunțurile dezvoltate în textul lucrării permit câteva trimiteri. Mai întâi, validarea ideii conform căreia studenții care parcurg sistematic și regulat cursurile din Programul de Studii Psihopedagogice probează evidente progrese în conduita profesională, atingerea calitativă a competențelor metacognitive într-o măsură mai mare decât studenții care nu frecventează acest modul. Mai apoi, puterea celei de a doua ipoteze ce a vizat verificarea existenței unei corelații înalte între nivelul metacognitiv și motivația învățării la studenți. În al treilea rând, valoarea validității ecologice a enunțului ipotetic potrivit căruia în condițiile în care profesorii acordă mai multă atenție și timp formării și dezvoltării competențelor metacognitive contribuie la realizarea Programului de antrenament metacognitiv și motivațional, iar învățarea academică devine mai eficientă, rezultatele studenților în sfera profesionalizării fiind în creștere.

Populația cercetată/eșantionul a fost formată din 404 studenți cu specializări diversificate, de la Universitatea Valahia din Târgoviște, Universitatea din București și Universitatea de Petrol și Gaze Ploiești și 20 de cadre didactice universitare, cu experiență în formarea psihopedagogică inițială și continuă. Printre subiecții investigați se află atât studenți care

urmează Programul de studii psihopedagogice, cât și studenți care nu urmează acest modul.

Setul principalelor metode și instrumente de cercetare elaborate și/sau prelucrate de autoare este relevant: Inventarul metacognitiv, Chestionarul pentru studenți, Scala de identificare a motivației pentru învățarea academică, Chestionarul strategiilor de învățare motivată, Focus-group-ul, Experimentul *Programul de antrenament metacognitiv și motivațional (PAMM)*. La acestea se adaugă metode statistice de analiză și prelucrare, enunțuri hermeneutice/de interpretare a rezultatelor, cu ajutorul programelor Excel și SPSS. Frecvent utilizate au fost metodele de reprezentare grafică a rezultatelor: histograme, diagrame, metode și tehnici statistice: calculul indicilor statistici (medie, mediană, modul, deviația standard, intervalele minim-maxim ale scorurilor), calculul frecvențelor și procentajelor, testul T de semnificație a diferențelor între două medii ș.a.

Rezultatele obținute în studiul metacogniției și motivației implicate în învățarea academică reprezintă partea cea mai consistentă și originală a lucrării. Modelul analizei și cel al interpretărilor este centrat pe validarea științifică riguroasă a rezultatelor obținute, pe reprezentări iconice și statistice, însoțite de comentarii și reflecții nuanțate. Acestea o definesc pe autoare, dr. Ioana Stăncescu, cercetător format, atent la nuanțe. Imaginea pe care textul lucrării o lasă cititorului este una de bună calitate. Se certifică astfel o interesantă și utilă combinătorică între cercetarea cantitativă și cercetarea calitativă.

Contribuțiile semnificative ale lucrării sunt relevate de: concretețea identificării și calitatea descrierii variabilelor cercetării, valoarea ipotezelor supuse verificării, construcția și articularea instrumentelor de cercetare utilizate, calitatea elementelor cercetării (variabile – ipoteze - obiective – metode și instrumente de cercetare), prelucrarea și interpretarea rezultatelor obținute care, sub aspect cantitativ și calitativ, confirmă ipotezele formulate și validate cvasiexperimental.

Rezultatele obținute reflectă diversitatea și complexitatea problemelor abordate, statutul diferențial al corelativității pozitive între nivelul metacognitiv și cel motivațional, în special la studenții care urmează Programul de studii psihopedagogice, de antrenament metacognitiv, pe fondul calității prelucrărilor statistice a datelor cu ajutorul programului SPSS. Au fost relevate creșteri semnificative ale capacității metacognitive a studenților după derularea programului de antrenament, eficiența și impactul pozitiv al activităților investigate.

Finalul lucrării înscris sub semnul valorii operaționale a unui *Ghid de bune practici în domeniul metacognitiv*, reprezintă o altă contribuție originală pe care autoarea o aduce la promovarea și dezvoltarea temei.

Elaborarea și supunerea la proba examenului public a unui astfel de ghid operațional contribuie semnificativ la realizarea practică a sarcinilor de învățare autonomă, autoreglată conștient, contribuind argumentat la eforturile experților de a susține valoarea exercițiului formativ destinat competențelor metacognitive, în simbioză cu o motivație pozitivă intrinsecă studiului academic. La acestea se adaugă, firesc, calitatea preocupărilor pentru stilul în care instruiți studenții, măsura în care ambii actori doresc să-și îmbunătățească eforturile de profesionalizare, pe fondul armonizării repertoriului didactic academic de calitate. Un astfel de ghid devine un reper didactic important în organizarea procesului de pregătire/formare inițială și continuă a cadrelor didactice din preuniversitar.

Lucrarea are soliditatea fundamentărilor teoretico-metodologice, o probă fiind spectrul larg al bibliografiei valorificate, cu trimiteri relevante la lucrările din literatura străină, cât și din cea românească.

Cu un statut bine definit, lucrarea confirmă substanța intenționalității demersului investigativ, progresele și certitudinile pe care le pot oferi unul dintre merituozii absolvenți ai Școlii Doctorale de Psihologie și Științele Educației a Universității din București, dna dr. Ioana Stăncescu, pe care am coordonat-o. Într-o perspectivă mai largă, simțim rezultatele muncii științifice comune, puterea și motivația orientate spre a asigura premisele constructive necesare creșterii potențialului de afirmare a domeniului științelor educației la alte universități, cum este Universitatea Valahia din Târgoviște, unde lucrează frumos și este integrată în prezent excelența colegă. Prezenta lucrare de autor, pe care o examinăm aici și o recomandăm călduros, are toate șansele să devină o contribuție semnificativă la bibliografia de specialitate. Îi dorim succesul meritat și așteptat de noi, de comunitatea academică, de colegii din departament, de studenții săi și nu numai.

București, martie 2017

Prof. univ. emerit dr. Ioan Neacșu
Facultatea de Psihologie și Științele Educației,
Universitatea din București

ARGUMENT

Societatea contemporană se modifică în permanență și aduce în fața noastră noi și noi transformări, unele dintre acestea greu de anticipat. Încadrându-se într-o viziune prospectivă, educația trebuie să fie permanent preocupată de formarea unor actori sociali capabili să facă față atât schimbărilor actuale, cât și celor viitoare. Mergând pe această idee (cel puțin în plan ideal), școala este preocupată de formarea unor oameni independenți, creativi, proactivi, capabili să facă față cu succes celor mai diverse situații. Pentru atingerea acestui deziderat este necesar ca educația să-i abilitizeze pe educabili cu un set de competențe importante.

În ceea ce privește competențele pe care învățământul este chemat să le dezvolte beneficiarilor săi direcți, un reper important îl reprezintă setul de recomandări realizat de către Consiliul și Parlamentul Europei (Education Council, 2006). Astfel, au fost nominalizate și definite competențele-cheie necesare tuturor indivizilor, în vederea dezvoltării lor personale, a inserției profesionale optime și a incluziunii sociale.

Cele opt domenii ale competențelor-cheie sunt: comunicarea în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe în matematică, științe și tehnologie, competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație, *competența de a învăța să înveți*, competențe interpersonale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală.

Competența de bază, nucleu pentru setul de competențe-cheie menționat mai sus, este aceea *de a învăța să înveți*, definită, în cadrul aceluiași document ca fiind „abilitatea de a persevera în învățare, de a-și organiza propria învățare, inclusiv prin managementul eficient al timpului și al informațiilor, atât individual, cât și în grup. Această competență include conștientizarea procesului și nevoilor proprii de învățare, identificarea oportunităților disponibile și abilitatea de a depăși obstacolele pentru a învăța cu succes. Această competență înseamnă acumularea, procesarea și asimilarea noilor cunoștințe și abilități, precum și căutarea și utilizarea consilierii și a orientării. A învăța să înveți îi angajează pe cei care învață să pornească de la cunoștințe și experiențe de viață anterioare, astfel încât să poată utiliza și aplica cunoștințele și abilitățile într-o varietate de contexte: acasă, la muncă, în educație și formare. Motivația și încrederea sunt cruciale

pentru această competență” (*Recommendation of the European Parliament and of the Council on key competences for lifelong learning, 2006/962/EC*).

În urma emiterii acestor recomandări a fost desemnat un grup de experți pentru a proiecta un cadru de evaluare a competenței a învăța să înveți. (Expert Group set by the European Network of Policy Makers for the Evaluation of Education Systems, 2006). Cadrul este bazat pe supoziția că „a învăța să înveți” conține două dimensiuni: una cognitivă și cealaltă afectivă.

Ulterior, în anul 2008, Centre for Research on Education and Lifelong Learning (CRELL) a publicat un cadru revizuit pentru măsurarea *competenței de a învăța să înveți*, care este folosit și în prezent (Hoskins, Fredriksson, CRELL, 2008), și în care a fost adăugată o nouă dimensiune, *metacogniția*.

Noul cadru pentru competența „a învăța să înveți” adaugă celor două dimensiuni deja cunoscute, cea *cognitivă* și cea *afectivă*, o a treia extrem de valoroasă pentru cei care învață, cea *metacognitivă*.

Astfel:

- *dimensiunea afectivă* se referă la: motivația pentru învățare, strategii de învățare orientare către schimbare, conceptul de sine școlar și stima de sine în mediul de învățare;
- *dimensiunea cognitivă*: identificarea unei propoziții, folosirea regulilor, testarea regulilor și a propozițiilor, folosirea instrumentelor mentale;
- *dimensiunea metacognitivă*: rezolvarea de probleme, sarcini de monitorizare, acuratețe metacognitivă, încredere metacognitivă.

Un obiectiv major al educației contemporane îl reprezintă asigurarea calității în învățământul superior și pe traseul către acest obiectiv trebuie neapărat să luăm în calcul noul cadru al competenței de a învăța să înveți.

Astfel, pentru a putea ajunge la practicarea unei învățări autentice, durabile, de profunzime, independente, auto-reglate, dimensiunea metacognitivă se dovedește a fi una esențială.

Tocmai de aceea trebuie să ne preocupe instrumentarea actorilor educaționali cu un set de competențe metacognitive, ce pot duce la ameliorarea constantă a procesului de învățare, la optimizarea stilurilor de învățare, la reglarea acțiunilor întreprinse în funcție de cunoștințele metacognitive dobândite și a strategiilor metacognitive exersate.

Disponând de competențe metacognitive, studenții devin capabili să-și cunoască propriile procese cognitive și să le poată controla și regla.

Metacogniția susține procesul complex al învățării, oferindu-i celui care învață posibilitatea de a reflecta asupra acestui proces și de identifica cele mai adecvate modalități de control și reglare.

Metacogniția a reprezentat și reprezintă încă un subiect frecvent abordat în studiile psihopedagogice. Numeroși cercetători au încercat să explice acest proces și să identifice implicațiile practice ale acestuia în viața școlară.

Există studii care abordează metacogniția din perspectiva procesului rezolvării de probleme. Altele pun în evidență rolul central al metacogniției în procesul lecturii și în dobândirea unor competențe lingvistice și de lucru pe text.

Metacogniția are implicații educaționale la fel de importante asupra învățării studenților. Astfel, metacogniția îi abilitază pe studenți cu deprinderi importante: de a-și asuma singuri sarcini de învățare, de a lucra în mod autonom, de a-și programa timpul alocat studiului individual, de a învăța într-un ritm constant pe tot parcursul anului universitar, evitându-se învățarea în salturi, de a evalua continuu propriile cunoștințe, modul de funcționare a proceselor cognitive, propriile abilități, deprinderi, capacități, de a opera transferul de cunoștințe și de a utiliza achizițiile realizate în diferite contexte, de a conștientiza atât punctele forte, cât și pe cele vulnerabile și de a interveni pentru ameliorarea/eliminarea acestora, de a selecta optim tehnicile, procedeele, metodele de învățare, raportându-se constant la obiectivele propuse/autopropuse.

Alături de metacogniție, *motivația* reprezintă acel vector al învățării ce îi permite studentului să demareze, să realizeze și să finalizeze activitatea de învățare și nu orice fel de învățare, pentru că ținta este aceea ca aceștia să practice o învățare academică eficientă, autonomă, conștientă. De aceea, profesorii trebuie să cunoască motivația pe care o manifestă studenții în învățare și să-i ajute pe aceștia să realizeze modificări calitative importante ale acesteia, astfel încât, în timp și pe baza unui antrenament adecvat, să se parcurgă drumul de la motivația extrinsecă la motivația intrinsecă, pozitivă și apoi la automotivare.

Buna cunoaștere a metacogniției și motivației reprezintă aspecte importante atât pentru teoreticienii din domeniul psihologiei și educației, cât mai ales pentru practicienii din domeniul educațional.

A antrena adecvat metacogniția și a stimula/dezvolta motivația studenților reprezintă o provocare pentru pedagogia universitară și, implicit, pentru educatori și educabili. Tocmai de aceea, cadrele didactice trebuie să conștientizeze necesitatea proiectării unui demers didactic adecvat, care să-l plaseze pe student în centrul activității și care să vină în întâmpinarea trebuințelor, intereselor, așteptărilor manifestate de studenți și să permită formarea și exersarea competențelor metacognitive ale acestora și a unei motivații de nivel superior (o motivație intrinsecă și care permite trecerea către automotivare).

*
*   *

Motivația alegerii și abordării unei astfel de teme pentru lucrarea de față este una pragmatică. Ea pornește de la analiza activității mele comune cu studenții în cadrul seminariilor de Pedagogie (Fundamentele pedagogiei. Teoria și metodologia curriculum-ului; Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării) din cadrul Programului de studii psihopedagogice, context în care am conștientizat existența unor aspecte ce trebuie să devină subiect de reflecție și autorefecție, evaluare și auto-evaluare, transformare pe direcția îmbunătățirii și eficientizării atât a activității mele didactice, cât și a activității de învățare a studenților mei.

Aceste aspecte vizează: activitatea de învățare a studenților cu toate implicațiile sale ce țin de stilurile de învățare, de conștientizarea de către studenți a propriei învățări, reglarea și controlul activității de învățare, motivația învățării la studenți (tipul de motivație), responsabilitatea mea ca profesor în învățarea studenților și în motivarea acestora, modalitățile cele mai potrivite de motivare a studenților și de antrenare metacognitivă pe direcția învățării academice eficiente.

Următorul pas a fost studiul literaturii de specialitate în legătură cu problematica menționată și apoi fundamentarea și derularea cercetării, în vederea îmbunătățirii activității mele de profesor.

Inițial teză de doctorat, lucrarea de față își propune, așadar, să aducă în atenția lectorului reflectiv probleme complexe și importante, determinante pentru succesul academic și nu numai: metacogniția, motivația învățării, învățarea academică eficientă, practica reflectivă a profesorului.

Sigur ca nu putem vorbi despre o abordare exhaustivă a acestor probleme, aspect pe care ni-l asumăm conștient, însă considerăm că aducem la lumină aspecte importante și valoroase pentru profesorii și studenții preocupați de realizarea unei educații de calitate.